

Vedlegg 2: Evaluering av tiltaksdelen i Energi – og klimaplan for Hemsedal 2012-2015

Tiltak innanfor landbrukssektor 2012 - 2015

Delmål	Aktivitet	Kostnad - budsjett	Ansvar	Frist	Status/ kommentar/evaluering
Sørgje for at sluttavverka areal vert forynga med optimalt treantal. Auke plantetalet i regionen til 1,2 mill planter årleg (20-25%)	Kommunen vurderar tilskott til planting i sine NMSK (nærings- og miljøtilskott i skogbruket)- budsjett, og føgjer opp juridiske verkemiddel.	Drift	Kommunane tek initiativ mot skogeigarlaga	2012 - 2015	Ikkje oppnådd.
Klimaoptimal gjødsling	Klimaoptimal gjødsling Nedjustere gjødselsplaner med langt mindre gjødselvolum , meir eng mindre korn	Drift	Grunneigar og bondelag	2012 - 2015	RMP – har tilskotsordningar i forhold til rett og best mogeleg bruk av husdyrgjødsla Kapittel 2.3 Utslipp til luft Nedlegging eller nedfelling av husdyrgjødsel Bruk av tilførselsslantar Spredning med rask nedmolding Spredning i vår / vekstsesong
Ta i bruk biogass frå husdyrgjødsel til energiproduksjon	Gjennomføre et forprosjekt for å vurdere utbygging av et eller flere biogassanlegg for husdyrgjødsel, slam og matavfall i Hallingdal og Valdres.		Grunneigar og bondelag	2012 - 2015	Ingen tiltak eller konkrete planar
Nytte ny teknologi og metodar for spreining av husdyrgjødsel og biorestar.			Grunneigar og bondelag	2012 - 2015	Kjenner ikkje til ny teknologi.(DGI - spreiemetode for husdyrgjødsel har vore nytta.

Vedlegg 2: Evaluering av tiltaksdelen i Energi – og klimaplan for Hemsedal 2012 - 2015

<p>Utnytte tilgjengelig jordbruksareal på best moglege måte. Samarbeid om utnytting av husdyrgjødsel</p>	<p>Leigejordskifte Kjøremønster / struktur leiejord - mindre transport. juridiske verkemiddel.</p>		<p>Grunneigar og bondelag</p>	<p>2012 - 2015</p>	<p>Best moglege utnytting av jordbruksareala kan alltid optimerast. Kjenner ikkje til utbredt samarbeid om bruk av husdyrgjødsel, men veit det førekjem henting hjå kvarandre i forhold til transportavstand på areal.</p>
<p>Etablere lokal flisproduksjon</p>	<p>Fyring i landbruket. Flisfyreanlegg Vedfyriansanlegg</p>	<p>Støtteordningar Enova</p>	<p>Grunneigar og bondelag</p>	<p>2012 - 2015</p>	<p>Er ikkje igangsett felles. Finnes på enkeltbruk.</p>

Vedlegg 2: Evaluering av tiltaksdelen i Energi – og klimaplan for Hemsedal 2012 - 2015

Tiltak innanfor areal - og transportsektor 2012 – 2015

Delmål	Aktivitet	Kostnad - budsjett	Ansvar	Frist	Kommentar/status/evaluering
Sjå til at energi - og miljøkrav i byggesakshandsaminga vert følgt.		Drift	Kommunen v/ teknisk etat	2012 - 2015	Ansvar for oppfølging av avfall frå byggeplasser. TEK 10 skal følges, men dispensasjoner blir gitt
Prioritere konsentrert utbygging i reiselivssamanheng.	Arealplanlegging skal leggje til rette for og stimulere konsentrert utbygging, gjerne tilrettelagt for mindre bilbruk	Drift	Næringslivet	2012-2015	Må gjøres gjennom overordna planer Ikke 12-8 saker. bygge tettere, ha mindre tomter og generelt høyere utnyttelse av areal i kjerneområder.
Kommunen skal arbeide for at turistovernattinga nyttar kollektive transportløyningar.	Kommunen tek initiativ. Bedrifter gjennomfører i samarbeid med kommunen	Drift og N-fond	Kommunen og Turistbedriftene	2012 - 2015	Tettere utnytting vil tvinge fram andre løsningar som tilkomstheiser /busser/bedre gangvei-/skisystemer. Gratis skibuss
Kommunen skal i samarbeide med energiselskapa legge til rette for ladestasjonar for plug-in -hybrid bilar. Målsetjing 1 ladestasjon pr.2000 innbygger	Kommunane tek initiativ mot nettselskap for å få til prosjektet	Drift	Kommunen/ Nettselskap	2014-2015	Det er i dag ladestasjonar ved Kiwi og ved Spar som allmenheten kan bruke. Ladepunkt til 1 besøkende utenfor kommunehuset.
Ta i bruk best mogeleg motorteknologi - miljøvenlege motorar på alle køyretøy knytt til kommunal verksemd	Stille miljøkrav i kontraktar og ta i bruk mest mogeleg miljøvenlege køyretøy i eigen kjøretøypark.	Drift	Kommunen	2013-2015	Ikke fulgt opp i særlig grad. Nye biler er bedre enn gamle, med det er i all hovedsak forbrenningsmotorer

Vedlegg 2: Evaluering av tiltaksdelen i Energi – og klimaplan for Hemsedal 2012 - 2015

Arbeide for eit betre kollektivtilbod, blant anna jobbreiseing for arbeidstakarar som pendlar til gol dagleg og for tilreisande turister.	Følgje opp Kollektivtransport prosjektet	Drift og N-fond	Kommunen og Turistbedriftene	2012 - 2015	Internt i kommunen blir skibuss brukt som pendlerttransport
--	--	-----------------	------------------------------	-------------	--

Tiltak innanfor avfallssektor 2012 - 2015

Delmål	Aktivitet	Kostnad - budsjett	Ansvar	Frist	Kommentar
Auke del frå 60% til 75 % som blir sortert- mengde og fleire fraksjonar, til materialgjenvinning. Nasjonalt mål 75% i 2010 material og energigjenvinnng	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kommunale avfallsplanar, ■ Betre Innsamlings- og handteringsrutinar, ■ Ny teknologi, ■ Følgje utviklinga andre stader ■ Skapa større fleksibilitet for kundane/abonnentane 	Sjå gebyr HR	HR/VKR/ kommunen	Fastsatt i eigen avfallsplan	<p>Total gjenvinningsprosent i 2013 var 75 %. Av dette er 21 % materialgjenvinning.</p> <p>Plast ble ny fraksjon i planperioden</p>
Vedta avfallsplan for Hallingdal 2011 - 2014, og sikre at denne følgjer opp nasjonale mål		Drift	Kommunen v/ teknisk etat	2011	<p>Ny avfallsplan er vedteke for 2015 - 2019 og med den auke i fraksjoner til materialgjenvinning.</p> <p>Henteordning med drikke – og emballasjekartong skal verte innført i 2017.</p>

Vedlegg 2: Evaluering av tiltaksdelen i Energi – og klimaplan for Hemsedal 2012 - 2015

Setje i verk årlege ryddeprosjekt i samarbeid med renovatørar/ avfallsselskap og lokale organisasjonar	Kommunen må bruke sine informasjonskanalar til å halde fokus på forsøpling og forureining.	Drift	Kommunen v/ teknisk etat	2011 - 2015	Hemsedal kommune har jamnleg fokus på forsøpling og forureining, td gjeld dette både bilvrak og landbruksplast.
---	--	-------	--------------------------	-------------	--

Vedlegg 2: Evaluering av tiltaksdelen i Energi – og klimaplan for Hemsedal 2012 - 2015

Tiltak innanfor sektor for fornybar energibruk og biovarmeproduksjon 2012 - 2015

Delmål	Aktivitet	Kostnad - budsjett	Ansvar	Frist	Kommentar/status/evaluering
Kommunane skal vedta retningslinjer for eigen bygningsmasse som sikrar at det i blir brukt vassboren oppvarming i alle nye bygg og ved alle rehab.prosjekt, over 300 m2 bruksareal	Kommunane gjer nødvendige vedtak	Drift	Kommunen v/ teknisk etat	2012 - 2013	Byggjer oppunder ny teknisk forskrift Plan og Bygningslov: "vesentlig del av varmebehovet kan dekkas med annan energiforsyning enn elektrisitet og/eller fossile brensler hos sluttbruker«. Ikkje vedtatt noko retningslinjer.
Hemsedal kommune skal jobbe for at 4 prosjekt vert bygd ut med felles varmforsyning basert på bioenergi eller varmepumpe.	Lage oversikt over aktuelle område for felles nær-/fjernvarmeanlegg i løpet av 2012. I løpet av 2012 skal kommunen ta initiativ til at det blir laga tekn/øk analyse av alle områda og bidra til gjennomføring	Drift	Næringsliv og kommunen v/ teknisk etat	1 halvår 2012 - oversikt. I løpet av 2012 - 2013: tekn/øk analyser og i utgangen av 2015: 4 gj.f prosjekt	Ikkje iverksatt.
Arbeide for lokal etablering av flisproduksjon	Kommunen må ta kontakt med aktuelle skogeigarar og stimulere til oppstart.	Drift	Skogeiere og kommunen v/ teknisk etat	2012 - 2015	Ikkje iverksatt
Leggje til rette for annan klimavenleg energiproduksjon, som til dømes minikraftverk og vindkraft.	Kommunen skal vere ein positiv høyringspart.				Miljøomsyn må vegast opp mot kvarandre. NVE er mynde i slike saker. Ingen aktuelle saker i perioden

Vedlegg 2: Evaluering av tiltaksdelen i Energi – og klimaplan for Hemsedal 2012 - 2015

Tiltak innanfor sektor for energieffektivisering 2012 - 2015

Delmål	Aktivitet	Kostnad - budsjett	Ansvar	Frist	Kommentar
Energibruk (elektrisitet og fossil olje) pr m2 i kommunal bygningsmasse skal reduserast med 15% i høve til 2006	Analysere bygg, gjera vedtak om gjennomføring av tiltak. Vurdere gjennomføring ved hjelp av EPC. (Energy Performance Contracting)	Drift	Kommunen v/ teknisk etat og eigedomsavdeling	Initiere /analysere i 2012. Iverksetting 2012	Prosess med EPC fase 1 avslutta i 2016, Etter politisk vedtak er det vedtatt tiltak med 25 % reduksjon av energiforbruk i høve forbrukstal 2012-2013-2014.
Konvertere 75% av alle fossilolje-og elkjelar i kommunale bygg, i kvar kommune, over på bio-/varmepumpeløysingar innan 2013	Skaffe oversikt, prioritere, gjennomføre	Vurderast i samband med økonomiplan	Kommunen v/ teknisk etat og eigedomsavdeling	Initiere /analysere i 2012. Iverksetting 2012	Ingen oljekjelar i kommunale bygg. Som ein del av EPC skal det verte etablert varmepumper i fleire kommunale bygg, td. kommunehuset og helsesenteret.
Setje i gang minst 1 pilotprosjekt med massivtrehus innan 2013. Arbeide for auka bruk av tre i nybygg.	Ved all ny kommunal utbygging skal ein arbeide for auka bruk av tre. Kommunane gjer nødvendige vedtak for eigen bygningsmasse. Motivere andre utbyggjarar . Regionen vurderer oppretting av trepris eller liknande.	Drift	Næringsliv og kommunen v/ teknisk etat	2012 - 2013	Kommunen bør legge opp til større informasjonsarbeid rundt dette. Kan det etablerast ein regional trepris i denne sammenheng med eks. Viken Skog ref Hedmark kommune trefokus. Ingen tiltak iverksatt i Hemsedal.
Kommunane skal vedta retningslinjer som sikrar at det blir stilt klimakrav (krav til utslepp av klimagassar) ved alle innkjøp.	Kommunane gjer nødvendige vedtak. Opplæring av eigne folk og gjennomføring. Sjekk at tiltak er oppgradert hjå innkjøpskoordinator	Drift	Kommunane	2012 - 2015	BTV- innkjøp har miljø og klimakrav ved inngåing av avtaler.
Alle kommunar skal opprette eit energi-og klimatiltaksfond.	Vedtak, lage retningslinjer, gjennomføre		Kommunen v/ teknisk etat	Gjennomført 2009	Enøkfondet vart oppretta i 2009 og avvikla i 2016

Vedlegg 2: Evaluering av tiltaksdelen i Energi – og klimaplan for Hemsedal 2012 - 2015

		500.000 per år			
--	--	----------------	--	--	--

Tiltak innanfor sektor for haldningsskapande arbeid 2012 - 2015

Delmål	Aktivitet	Kostnad - budsjett	Ansvar/ pådrivar	Frist	Kommentar
Miljøsertifisering av alle kommunale verksemder	Kommunen si verksemd gjennomgår prosess og gjennomfører tiltak for sertifisering	Drift hjå den einskilde verksemd	Kommunen v/ teknisk etat	2012	Alle kommunale verksemder vart sertifisert innan 2012.
Miljøsertifisering av 4 bedrifter, 4 årleg	Kommunen tar kontakt med næringslivet og skal påverke og stimulere til at verksemder og bedrifter ynskjer å miljøsertifisere seg. Opplyse om støtteordningar.	3.000 kr per verksemd i støtte jfr. tidl. Løyving - N-fondet	Næringslivet / kommunen v/ teknisk etat	2012	Hemsedal ligg på topp i Norge når det kjem til miljøsertifiserte bedrifter per innbyggjarar. 22 bedrifter er sertifisert per 2016 i tillegg til dei kommunale verksemdene. Støtteordning avviklar i 2015
Innføring av regnmakarskulekonseptet i skulane.	Skulesjef og rektorar må saman sjå på korleis dette skal skje.		Kommunen v/ oppvekstsjef og rektorar	2012 - 2013	Ikkje innført. Bør gjennomførast i samarbeid med oppvekstsjef og rektor
Tilsetjing av felles klima - og energirådgjever for Hallingdal og Valdres	Regionråd og VNK vurderar behov, oppgåver, økonomi osv . Energiselskapa og renovasjonselskap skal inviterast til deltaking. Fordeling 50% renovasjon / 25% kommunar 25% energiverk	14.000 kr per år	Regionrådet i Hallingdal og Valdres Natur og Kulturpark	2012	Ikkje iverksatt. Hemsedal kommune har tatt dette opp med regionrådsleiar fleire gonger

Vedlegg 2: Evaluering av tiltaksdelen i Energi – og klimaplan for Hemsedal 2012 - 2015

Kommunen skal jobbe med å finne aktuelle bustad/ næringsbygg som kan byggjast som lågenergi eller passivhus.		Drift	Kommunen	2012 - 2015	Ikkje iverksatt.
---	--	-------	----------	-------------	-------------------------